

pojani, termin (riječ), definiciju i diviziju. Druga glava — *La proposition et la seconde opération de l'esprit* — govori o sudu i propozicijama. Treća glava, koja je ujedno i najopsežnija (str. 181—334) te nosi naslov — *Le raisonnement* — daje najprije općenito pojam i razdiobu dokazivanja i zaključivanja, zatim opširno od strane 207.—304. govori o silogizmu, i na koncu o indukciji (str. 305.—334.) U svom razlaganju oslanja se Maritain na Aristotela, sv. Tomu i ostale velike skolastike.

Knjiga je namijenjena u prvom redu onima, koji tek uče filozofiju, pak je pisac išao za tim da čitavu gradu poda u što lakšoj i preglednijoj formi. To mu je i dosta uspjelo. Dakako da u jednom filozofskom djelu nije moguće sve jednako lako prikazati, jer to često ne dopušta ni sam predmet, koji se obrađuje. Zato je pisac, kako sam spominje u Uvodu (str. X.) štampao sitnim slovima teže stvari, a one paragrafe, koji nisu potrebni za bakalaureat označio je asteriskom. Učenje olakšavaju mnogo i marginalne note te sinoptičke tabele u kojima su ukratko sažeta duga razlaganja. Sam način pisanja, kao i sva ostala pomagala, koja su u knjizi upotrebljena čini, da je knjiga ne samo sa sadržajne strane, nego i sa metodičke potpuno na visini suvremenih pedagoških zahtjeva. **Dr. J. L.**

Umberto A. Padovani: Arturo Schopenhauer, str. X—214. 8°. Milano. Soc. edit. »Vita e pensiero« 1934. L. 15.

Smatrajući da je Schopenhauer u Italiji premalo poznat, i da se njegova nauka ondje ne prosuđuje dovoljno objektivno, odlučio je U. Padovani da u opsežnoj studiji prikaže talijanskim intelektualnim krugovima Schopenhauerov život i nauku. Padovani drži, da je to vrijedno zato, jer je Sch. odgojitelj, koji može da nas svojim sudom i mišljenjem o svijetu osposoblja za tešku borbu protiv mjesnih i vremenskih idola, tjelesnog egoizma i oholosti duha.

Čitavo je djelo zamišljeno u tri dijela, koji su strogo organski povezani. Ovaj prvi dio razdijeljen je na tri poglavlja.

U prvom poglavlju »*Cittadino del mondo*« prikazan je idejni ambient u kojem se Sch. kretao, te konstitutivni elementi njegova sistema. Druga glava »*Vita meditatio mortis*« iznosi Sch. biografiju, njegov karakter, obiteljski život te racionalni i kulturni ambient. U trećoj glavi »*Lo scrittore ideale*« prikazana su Sch. djela, te njegovi pristaše i učenici, među kojima se osobito ističu R. Wagner, F. Nietzsche, E. v. Hartmann, P. Deussen.

Drugi i treći dio, koji će također izaći svaki u posebnom svesku, sadržavat će prema izvavi autorovoj, tumačenje Sch. nauke, te prikaz velikih historijskih solucija problema zla, i zaključiti, nakon kritike Sch. iracionalizma i apsolutnog pesimizma, s teističko-kršćanskom solucijom problema zla.

Dr. J. L.

Spinoza nel terzo centenario della sua nascita. Pubblicazione a cura della facoltà di filosofia della Università Cattolica del Sacro Cuore. Str. 210. 8°. Milano Soc. edit. »Vita e pensiero« 1934. L. 12.

Spinoza je uz Kanta i Hegela jedan od osnivača moderne filozofije. I to je, kako kaže Fr. A. Gemelli jedan od razloga, da je katolička univerza u Milanu izdala o tristotoj obljetnici S. rođenja ovo djelo. Na uvodnom mjestu iznosi A. Gemelli u nekoliko poteza glavne karakteristike S. nauke. Zlo, niti moralno, niti fizičko, niti metafizičko, nije za S. nikakva

realnost. Jedina realnost je Bog. Spoznaju Boga slijedi intelektualna ljubav Boga. No ova je ljubav u panteističkom smislu dio one ljubavi, kojom Bog ljubi sama sebe. Ljubav slijedi mir i sreća, jer je u Bogu sve vječno i beskrajno. Da ljubimo Boga nije prema S. potrebno, da se odričemo bilo koje realne stvari, pače to i ne smijemo, jer je svaka realnost Božanska, ona je dio samoga Boga.

Tako se S., koji se najprije odriče svijeta, pomoću panteizma pomiruje sa svijetom, i niječe svaki pravi asketizam. Pravi problem i veliki misterij S. metafizike nije Bog, nego svijet; nije vječnost ljudskoga duha, nego rođenje, život, smrt; nije dokazivanje Boga pomoću svijeta, nego izlaženje svijeta iz Boga.

Uz etičke probleme, koje obrađuje S. u svom najvažnijem djelu *Etica*, bavi se on u djelu *Tractatus theologico-politicus* religioznim i političkim pitanjima. Posljednju svoju svrhu, mir i združenje s Bogom stiče ljudski duh prema S. samo pomoću razuma, kako su to učili već Aristotel i sv. Toma. U dodatku u IV. knj. svoje *Etike* (cap. IV.) kaže S. prema Gemelliju, da »blazenstvo nije ništa drugo, nego ono mirovanje duše, koje izlazi iz intuitivne spoznaje Boga. »No S. ipak nije upoznao Boga, jer njegov panteizam, nije zapravo drugo, nego ateizam. Ali za samoga S. kaže Gemelli: »Eppure Spinoza, nonostante l'orgoglio della sua concezione panteistica, non è un ateo; il suo sistema è il più vicino a Dio per quanto il panteismo lo possa essere«. (str. 5).

Nakon ovoga sumarnoga prikaza S. filozofije od Gemellia dolazi 10 što dubljih, što kraćih rasprava od više autora.

Kako S. pojam supstancije zauzima centralni položaj u čitavoj njegovoj filozofiji, to je i u knjizi stavljena na prvo mjesto rasprava, koja osvjetljuje teoriju supstancije u vezi sa tomističkom metafizikom. Zatim se redaju rasprave, koje govore o S. u vezi sa Cusanom, Kantom, Schopenhauerom. Zanimive su rasprave, koje govore o S. i modernoj fizici, te S. i suvremenom idealizmu. Isto tako je zanimiva i zadnja rasprava, u kojoj je prikazan unutarnji život S. u vezi s njegovom filozofskom naukom i mišljenjem.

Dr. J. L.

Mir. A. Vojinović: Religija i nauka. Niš, štamparija »Sveti Car Konstantin« 1933, 8°, 57 str. Cijena Din. 10.—

Pisac ove brošure ima izgrađen svoj kršćanski nazor na svijet, što danas rijetko naćazimo kod laika inteligenata. Gledajući tako na vjersko stanje današnjega čovječanstva zabrinjuje ga njegova sudbina, ako se ono bude i dalje udaljivalo od religije i jurilo u sigurnu propast. Dobar dio otpada od vjere još i danas zbog toga, što je tobože nauka protiv religije. Da bi dakle pridonio barem mali kamićak za obranu protiv vala otpadanja, pisac nastoji dokazati, da nema nikakvog protivurječja između religije i nauke, nego naprotiv: prava nauka stoji uz religiju. Taj bi se predmet mogao obraditi u velikom opsegu; jasno je zato, da se pisac morao ograničiti tek na jedan njegov dio. Svoje stanovište obrazlaže ponajviše citatima iz djela svjetskih naućnjaka i autoriteta.

Brošura osim uvoda ima pet poglavlja: Pojam o nauci i njene granice; Da li postoji konflikt između religije i nauke? Prirodne nauke i